

Sygn. akt IV CZ 119/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSA Agata Zając

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.

przy uczestnictwie I. P. i Skarbu Państwa - Starosty
Powiatu R.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej
służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 lutego 2017 r.,

zażalenia uczestniczki postępowania I. P.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 5 maja 2016 r., sygn. akt I Ca .../16,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca E. S.A. w G. domagał się stwierdzenia, że z dniem 26 lutego 1981 r. Skarb Państwa względnie on nabył w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, polegającą na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej i w przestrzeni nad i pod powierzchnią tejże nieruchomości urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych wchodzących w skład linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tychże urządzeń i instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem - obciążającą nieruchomość położoną w miejscowości S., oznaczoną w wypisie z rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w R. jako działka numer 95/3, dla której to działki w Sądzie Rejonowym w R. - IV Wydziale Ksiąg Wieczystych urządzona jest księga wieczysta o numerze ../0 stanowiącą własność uczestniczki I. P.

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy w R. oddalił wniosek oraz orzekł o kosztach postępowania. Sąd pierwszej instancji ustalił, że bezsporne jest, iż wszystkie urządzenia na działce 95/3 wybudowane zostały w 1971 r. i załączone pod napięcie najpóźniej z dniem 26 lutego 1971 r. Ponadto Sąd Rejonowy stwierdził, że na nieruchomości objętej wnioskiem, której właścicielką jest obecnie I.P., posadowione są 2 słupy podtrzymujące linie średniego napięcia 15 kV.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawą prawną żądania wniosku w rozpoznawanej sprawie był przepis art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 172 k.c. W ocenie Sądu pierwszej instancji wnioskodawca nie przedstawił w sprawie żadnego dowodu, z którego wynikałby dla niego jakikolwiek tytuł prawny do zajęcia i wybudowania na gruncie stanowiącym obecnie własność uczestniczki ww. urządzeń elektroenergetycznych, w związku z czym nie może wchodzić w rachubę w niniejszej sprawie dobra wiara, o której mowa w art. 172 § k.c. (zwłaszcza w kontekście brzmienia art. 245 § 2 k.c.). W konsekwencji w sprawie może być więc ewentualnie mowa jedynie o 30 - letnim terminie do stwierdzenia

zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu (art. 172 § 2 k.c.).

Zdaniem Sądu Rejonowego wnioskodawca nie wykazał też w sprawie faktu przeniesienia posiadania spornych urządzeń przesyłowych przez swoich poprzedników prawnych ostatecznie na siebie, koncentrując się jedynie na formalnym wykazaniu swoich przekształceń podmiotach, co oczywiście nie jest równoznaczne z wykazaniem powyższego.

Rozpoznając apelację wnioskodawcy Sąd Okręgowy stwierdził, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia z dnia 2 grudnia 2015 r. nie odpowiada wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Jego treść nie wskazuje bowiem, kto wznioł urządzenia przesyłowe na nieruchomości będącej obecnie własnością uczestniczki I. P. i przede wszystkim nie podaje jakie podmioty po tym czasie władzały faktycznie nieruchomością będącą przedmiotem wniosku, korzystając z niej w związku z posadowieniem urządzeń przesyłowych. Dotyczy to zarówno podmiotów sprawujących władztwo do 31 stycznia 1989 r., jak i po tej dacie. W tym ostatnim przypadku brak jest jakichkolwiek ustaleń faktycznych odnośnie poprzedników prawnych wnioskodawcy i podstaw prawnych tego następstwa.

Zdaniem Sądu drugiej instancji brak wskazanych ustaleń nie pozwala na rozważenie, co było niezbędne – czy zaistniały obie przesłanki z art. 336 k.c. składające się na pojęcie posiadania. Ponadto oddalając wniosek Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca nie wykazał przeniesienia posiadania. Także w tej kwestii niezbędne jest poczynienie przez Sąd meriti ustaleń i rozważań. Sąd Okręgowy podkreślił, że w sprawach o stwierdzenie nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie (podobnie jak przy stwierdzeniu zasiedzenia służebności gruntowej) przesłankami zasiedzenia są posiadanie i upływ czasu (o jego długości decyduje kwalifikacja charakteru tego posiadania - czy było w dobrej czy złej wierze). Nakłada to na Sąd obowiązek w ramach pierwszej z nich zbadania wszystkich elementów składających się na treść tego pojęcia, w tym doliczenie posiadania. Tego w rozpatrywanej sprawie

zabrakło, co skutkować musiało przyjęciem, już choćby z tej przyczyny, zaistnienia nierozpoznania istoty sprawy.

Stąd też na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 5 maja 2016 r. uchylił zaskarżone orzeczenie Sądu pierwszej instancji i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania.

Uczestniczka I. P. zaskarżyła w całości ww. postanowienie Sądu Okręgowego zarzucając Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego powszechnie przyjmuje się, że kontrola prowadzona w związku z rozpoznaniem zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. innymi słowy, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma zatem charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu meriti, którym jest w systemie apelacji pełnej (*cum beneficio novorum*) także sąd drugiej instancji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” zostało wnikliwie wyjaśnione. Przyjmuje się, że wada tego rodzaju występuje wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego podstawą uchylenia postanowienia Sądu pierwszej instancji było nierozpoznanie istoty sprawy, co Sąd odwoławczy łączy z brakiem koniecznych do rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych. Z takim rozumieniem „nierozpoznania istoty sprawy” nie można się zgodzić.

W badanej sprawie nie budzi żadnych wątpliwości, że przedmiotem oceny Sądu Rejonowego było żądanie wnioskodawcy, Sąd badał jego podstawę materialną oraz orzekł o zasadności tak przedstawionego żądania. Sąd Okręgowy nie miał zatem podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Należy przy tym podkreślić, że Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe, natomiast okoliczność, że zdaniem Sądu drugiej instancji było one niekompletne nie oznacza jeszcze nierozpoznania istoty sprawy. Nie można bowiem zgodzić się ze stanowiskiem, że o nierozpoznaniu istoty sprawy może świadczyć konieczność dokonania nowych ustaleń faktycznych sprawy, choćby nawet decydujących z punktu widzenia kierunku jej rozstrzygnięcia. Za nietrafny należy uznać także pogląd Sądu Okręgowego, że w rozważanej sytuacji uzupełnienie postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego zagwarantowaną w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Ten argument mógłby bowiem być uznany za trafny tylko wtedy, gdyby dotyczył konieczności powtórzenia przez sąd odwoławczy całego postępowania dowodowego, co w niniejszej sprawie nie ma miejsca.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie - art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

kc

aj

